UITGAVE **MONA VAN DEN BERG PRODUCTIES**

care

8 MAART INTERNATIONALE VROUWENDAG

Andere aanpak. Eerlijke wereld.

Als een vrouw slaagt, zijn er geen verliezers > PAGINA 3

Kansen voor vrouwelijke fotografen in Sierra Leone > PAGINA 4

Integrale aanpak maakt weerbaar > PAGINA 9

Foto: Mona van den Berg

Samenwerken aan een eerlijke wereld

VOORWOORD

Ongelijkheid kent vele vormen. In de wereld van vandaag zien we hoe dat kan leiden tot verregaande polarisatie en een onvermogen om daar gezamenlijk uit te komen – versterkt door het gebrek aan dialoog tussen de verschillende partijen.
CARE werkt aan gelijkheid en sociale rechtvaardigheid, met het doel armoede te bestrijden en zo bij te dragen aan een eerlijke wereld. We zetten daarbij een aantal zaken voorop: we stellen ongelijkheid tussen rijke en arme landen en binnen gemeenschappen ter discussie, we werken samen met lokale partners en we betrekken uitdrukkelijk vrouwen en hun belangen in de discussie.
We zien op die manier gesprekken ontstaan waar partijen, die eerder tegenover elkaar stonden, gezamenlijk tot oplossingen komen. Oplossingen die beter werken dan een eenzijdige aanpak – goed bedoeld of niet – waar de andere partij zichzelf niet in herkent of niet in gerespecteerd voelt.
Op Internationale Vrouwendag staan we stil bij de rol die vrouwen kunnen spelen bij het creëren van oplossingen. In ons werk zien we daar veel voorbeelden van, en we stimuleren dit ook bewust. Vrouwen blijken hun inkomen en spaargeld bijvoorbeeld veelal te investeren in initiatieven die tot sociaaleconomische vooruitgang leiden. Vrouwelijk leiderschap draagt bovendien bij aan een beter machtsevenwicht en een aanvullend perspectief.
Wij zetten nadrukkelijk in op samenwerken: bij het verbeteren van de positie van vrouwen worden mannen bewust betrokken. Zo veranderen we gezamenlijk beperkende sociale normen.
Samenwerken betekent voor ons ook lokaal talent een podium geven, zoals we in deze bijlage doen met het werk van de fotografen Fatmata uit Sierra Leone en Jessica uit Ivoorkust. We laten ons ook inspireren door vakgenoten, in dit geval door interviews met vrouwen die hun sporen in de ontwikkelingswerksector ruimschoots hebben verdiend en hun kennis delen op de volgende pagina's.
We geloven dat onze aanpak bijdraagt aan het verkleinen van verschillen, het verminderen van ongelijkheid en uiteindelijk een gezonder evenwicht tussen kracht en tegenkracht in de wereld.
Dat schept ruimte en kansen voor méér mensen en organisaties, die zo hun eigen stem in het debat kunnen laten horen en hun eigen aandeel in ontwikkeling voor hun rekening kunnen nemen.

Reintje van Haeringen
Directeur CARE Nederland

Foto: Mona van den Berg

Resultaten 2019-2020 CARE Nederland

Van 1 -7-2019 tot 1-7-2020 bereikten we 3.081.502 mensen in 28 landen.

Latijns-Amerika

- **158.187** mensen worden beschermd door waarschuwingssystemen en risicobeheersingsplannen
- **154.533** mensen volgden trainingen om beter voorbereid te zijn op rampen
- **11.482** vrouwen volgden trainingen om als ondernemer meer kans op succes te hebben
- **4.434** mensen kregen steun om weerbaarder te worden tegen klimaatverandering en natuurgeweld

Afrika

- **301.835** mensen werden bereikt via voorlichtingscampagnes over hygiëne
- **80.119** mensen leerden door trainingen meer over hun burgerrechten
- **65.671** mensen kregen toegang tot voldoende en schoon water
- **56.416** mensen kregen toegang tot een lening via spaar- en leengroepen

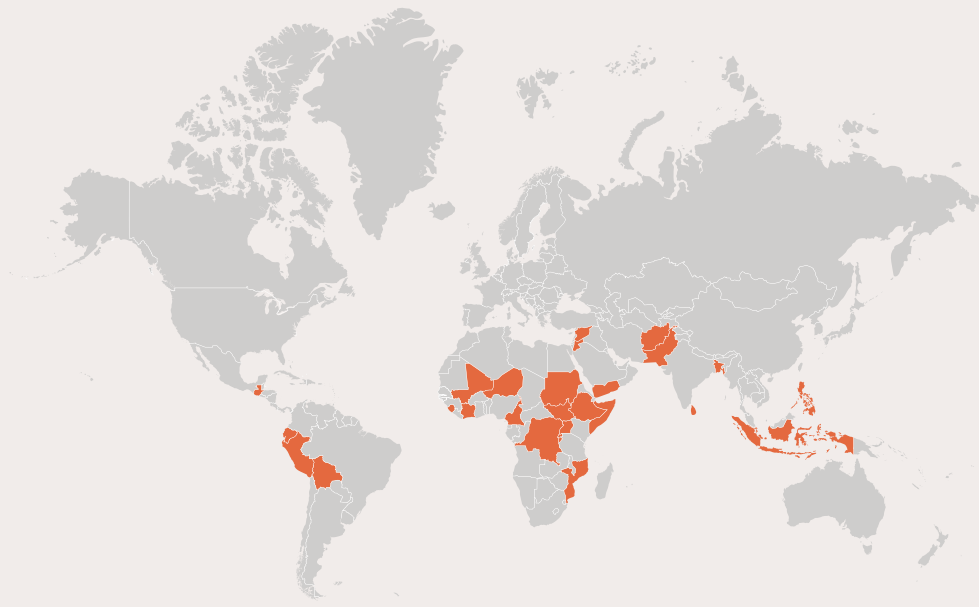

Azië

- **292.155** mensen ontvingen zeep of hygiëne-kits
- **38.907** mensen kregen voedselhulp
- **26.385** mensen kregen toegang tot voldoende en schoon water
- **25.051** mensen kregen toegang tot onderdak

Midden-Oosten

- **81.967** mensen kregen toegang tot voldoende en schoon water
- **62.058** mensen ontvingen een geldbedrag om in hun meest dringende behoeften te voorzien
- **57.487** mensen ontvingen zeep of hygiëne-kits
- **33.633** mensen kregen toegang to veilige, schone en goedwerkende toiletten

Van iedere euro die we uitgaven in 2019-2020 ging 93 cent naar onze projecten.

Als een vrouw slaagt, zijn er geen verliezers

Keer op keer blijkt dat wanneer vrouwen economisch sterker staan, dit hun gehele gemeenschap ten goede komt. Daarom is het ondersteunen van vrouwen bij het opstarten van een onderneming een kerntaak van CARE. Via onder andere trainingen en toegang tot financiering, onder meer via de CARE spaar- en leengroepen, vinden vrouwen wereldwijd een weg uit de armoede.

TEKST: **MILOUSKA MEULENS** FOTOGRAFIE: **MONA VAN DEN BERG**

Solange Hai ontmoet overal ter wereld inspirerende vrouwen die slagen als ondernemer.

Solange Hai heeft een dubbele functie bij CARE; ze is manager van het Women's Economic Empowerment-project (WEE), dat vrouwen in zeven landen helpt om te gaan ondernemen. Deze aanpak werkt: ondernemerschap biedt aantoonbaar een weg uit de armoede. Daarnaast is Solange hoofd Women and Markets binnen het World Economic Justice-team, dat economische rechtvaardigheid voor vrouwen nastreeft. Solange ontmoet overal ter wereld inspirerende vrouwen die slagen als ondernemer en kan daardoor bevestigen dat wat zij doet bij CARE zin heeft.
Als je haar erover hoort praten, kan je niet anders dan betrokken raken. De Amerikaanse is ernstig en goedlachs tegelijk, daadkrachtig en bedachtzaam, bevlogen en volhardend.
Ze leert veel van vrouwen die deelnemen aan de projecten die zij leidt. “Vrouwen doen fantastische dingen. Meestal achter de schermen; ze krijgen lang niet altijd de erkenning die ze verdienen. Rolmodellen zijn het. Waar één vrouw voor zichzelf opkomt, volgen er meer. Ze kijken naar elkaar en denken: als zij het kan, kan ik het ook. Daarom motiveren we bij CARE vrouwen om rolmodel te zijn.”
Ze heeft voorbeelden te over. “In Jordanië begon Fadwa exclusief voor vrouwen een taxiservice. Ze zag dat de markt niet in die behoefte voorzag. Haar broers vonden het niets voor een vrouw. Tegen hun wil en sociale normen in, heeft zij met passie en doorzettingsvermogen haar bedrijf opgericht.”

Andere focus, zelfde doel

Door haar dubbele functie bij CARE, heeft Solange goed zicht op de focusverschuiving die de organisatie doormaakt, van empowerment naar rechtvaardigheid. “De structuren en systemen die discriminatie en ongelijkheid in stand houden, moeten veranderen. Je kunt nu eenmaal niet voor gelijke rechten strijden binnen een systeem dat vrouwen achterstelt. Machthebbers en beleidsmakers, gemeenschappen en huishoudens; op alle niveaus moeten mensen daarin hun verantwoordelijkheid nemen.”
Economische gelijkheid en rechtvaardigheid zijn volgens Solange geen kwestie van leeftijd of ‘de mannen tegen de vrouwen’. “Het zijn zaken die ons allemaal aangaan en allemaal raken.”

> De gevolgen van de pandemie komen vooral voor rekening van mensen die het al moeilijk hadden

Ze moet hierbij aan Narcisa uit Peru denken. “Als keramist in een vrouwencoöperatie maakt en verkoopt zij prachtige keramieken voorwerpen. Ze volgde een financiële training bij CARE en leerde onder andere budgetteren en sparen.
De tablet die binnen haar cursusgroep rouleerde, gingen haar man en kinderen ook gebruiken. Zo leerden zij ook sparen en budgetteren. Het gezin werd een hecht team dat samen financiële beslissingen neemt”, vertelt Solange trots. “Narcisa liet ons laatst weten dat zij voldoende geld achter de hand had om het begin van de coronapandemie door te komen. Dankzij onze training.”

De rekening van de pandemie

Die financiële belezenheid binnen gezinnen komt zeker tijdens de coronacrisis goed van pas, vindt Solange. “Gezinnen moeten zich aanpassen in deze enerverende en emotionele tijden van lockdowns en thuiswerken. De taakverdeling herdefiniëren. Het is niet langer vanzelfsprekend dat het leeuwendeel van onbetaald werk bij vrouwen ligt. De weeffouten in onze maatschappij zijn bloot komen te liggen. Mannen nemen nu noodgedwongen ook de zorg voor kinderen en het huishouden op zich.”
De coronacrisis zorgt overal ter wereld voor schrijnende situaties. Ook in de kwetsbaarste landen die Solange voor CARE bezoekt. Zo daalde in Sri Lanka het inkomen van de vrouwen met wie ze werkt, met 90%. En in Guatemala heeft sinds de pandemie 96% van de gezinnen niet genoeg geld voor basisvoedingsmiddelen. Volgens voorlopige schattingen van de Verenigde Naties zal als gevolg van corona in 2021 wereldwijd 10% van de vrouwen en meisjes terugvallen in armoede. “We zien ook binnen onze projecten een enorm verschil tussen de inkomsten voor en na corona. We werken in de meest kwetsbare gebieden, waar de bevolking soms net boven de armoedegrens leeft, vaak eronder. Veel van wat voor corona was opgebouwd, viel onder deze omstandigheden snel weer weg.”

> 'De steun aan vrouwen wordt vermenigvuldigd in de gemeenschap'

Iedereen wint

De gevolgen van de pandemie komen dus vooral voor rekening van mensen die het al moeilijk hadden. Toch ziet Solange vrouwelijke ondernemers die niet alleen overleven, maar ondanks de coronacrisis zelfs blijven groeien. Er zijn volgens haar geen verliezers als we vrouwen steunen. “CARE wil vrouwen daar krijgen, waar beslissingen worden genomen. Als vrouwen worden gehoord, wordt er beter in hun behoeftes voorzien. En zelfs de armoedekloof wordt kleiner. Iedereen profiteert als je investeert in vrouwen.”
Het valt Solange op dat wanneer vrouwen steun ontvangen, ze dat vermenigvuldigen door te investeren in de eigen gemeenschap. Neem Sharmini in Sri Lanka. “Zij runt een bedrijf dat kokosnootbast verwerkt tot biomest, matrasvulling en borstels. Chique hotels waren haar belangrijkste klanten, ook in het buitenland. Door corona stortte de handel in. Toch hield zij haar bedrijf overeind en dat biedt straks werk aan vijftig vrouwen, al dan niet met een lichamelijke beperking. Sharmini, Fadwa, Narcisa en al die andere vrouwen misten kansen en middelen maar kregen toch iets voor elkaar. Dat inspireert mij en anderen bij CARE enorm.”

Kansen voor vrouwelijke fotografen in Sierra Leone

'Verzamel moed en volg je passie'

Leg de impact van de corona-pandemie op jouw gemeenschap vast; dat was de opdracht van CARE aan een aantal vrouwelijke fotografen uit West Afrika. Eén van hen was Fatmata Jalloh uit Sierra Leone. Haar foto's laten zien dat de meest kwetsbaren ook in haar land de hardste klappen krijgen. Een vrouw die fotografeert, is in dit deel van de wereld een zeldzaamheid. Volgens Fatmata voelen vrouwen zich juist vrijer voor haar lens.

TEKST: **CARE/FATMATA JALLOH (BIJ DE FOTO'S)**
FOTOGRAFIE: **FATMATA JALLOH**

Wat betekent fotografie voor jou?
"Door mijn werk als fotograaf kan ik niet alleen voor mezelf, maar ook voor mijn broers en zussen en oudere familieleden zorgen. Ik ben begonnen met fotograferen toen ik zestien was. Ik zie mezelf als een sterke vrouw en een rolmodel voor andere jonge vrouwen. Het geld dat ik met deze opdracht verdiend heb, gebruik ik om meer apparatuur te kopen en andere meisjes tot fotograaf op te leiden."

Wat wil je dat mensen ervaren als ze naar je foto's kijken?
"Ik wil betrokkenheid creëren. De mensen in Sierra Leone hebben het heel zwaar door de corona-pandemie. Deze foto's heb ik voor hen gemaakt; hopelijk raken mijn foto's de mensen die de situatie kunnen verbeteren. Foto's zeggen vaak meer dan woorden. Dat voelt als een verantwoordelijkheid en die neem ik niet licht op. Alle mensen op mijn foto's worstelen. De oudere vrouw op een groentemarkt huilde toen ze me vertelde dat ze haar voorraad moest weggooien. Door het coronavirus blijven de klanten weg."

Maakt het een verschil om een vrouwelijke fotograaf te zijn?
"Zeker! Vrouwen voelen zich vrijer om met een andere vrouw te praten. Tegenover een mannelijke fotograaf zijn ze meer terughoudend, of verlegen. Tijdens dit project voor CARE stelden de vrouwen zich echt voor mij open, vanuit de insteek: 'Jij bent ook een vrouw, dus je weet hoe het is'."

Wat wil je zeggen tegen jonge meisjes die dromen van een toekomst als fotograaf?
"Laat je niet ontmoedigen, verzamel moed en volg je passie. Er zijn nog maar weinig vrouwelijke fotografen in deze regio, dus als je een mannelijke fotograaf ontmoet, vraag hem dan om je les te geven. Als je een camera hebt, kun je altijd ergens beginnen."

Foto boven: Fatmata: "De brommerkoeriers behoren tot de beroepsgroepen die het zwaarst getroffen zijn door de pandemie. Koerier Saidu Swaray vertelde: 'We kunnen met grote moeite de huur van onze brommers betalen, laat staan dat er nog geld overblijft voor onszelf. Voor de virusuitbraak brachten we mensen naar restaurants en bars, maar die zijn allemaal gesloten. En door de avondklok zijn onze werkuren ook nog eens drastisch beperkt'."

> 'Ik hoop dat mijn foto's de mensen raken die de mogelijkheid hebben de situatie te verbeteren'

Links: "Op sommige dagen ziet schoenverkoper Sorie Alimamy Kamara helemaal geen klanten. Ik vroeg hem hoe hij erin slaagt te overleven en hij vertelde dat hij op slechte dagen geld van andere handelaren moet lenen om te kunnen eten. Om hem te helpen heb ik een paar schoenen van hem gekocht."

Onder: "Sinds de uitbraak van de pandemie hebben ondernemers zoals Mariatu Bangura het erg moeilijk. Haar verhaal: 'Onze klanten hebben het zelf financieel ook zwaar en komen daardoor minder vaak. Soms geef ik producten mee op krediet, alleen om mijn klantenkring te behouden. Een ander financieel risico is het verstrijken van de houdbaarheidsdatum van mijn producten, dit komt boven op de verliezen die ik al lijd'."

Rechtsonder: "Het gezondheidscentrum waar verpleegkundige Hannah Turay werkt, verleent zorg aan 21 vaak afgelegen gemeenschappen. Ze vertelde: 'De coronapandemie stelt ons voor enorme uitdagingen. We boeken nu een klein beetje vooruitgang, dankzij de niet aflatende inspanningen van gezondheidswerkers. Zij stimuleren mensen hun gedrag te veranderen, zodat er minder besmettingen plaatsvinden'."

Linksonder: "Memunatu Bangura is alleenstaande moeder en verkoopt groenten op de markt. Als oudere vrouw is ze extra kwetsbaar voor het coronavirus, maar ook economisch raakt het haar hard. De groenten liggen uitgestald, maar de klanten blijven weg. Veel van haar voorraad moet ze daarom weggooien. Ze verdient nog maar een kwart van wat ze voor de pandemie verdiende."

‘Een lokale fotograaf kent de verhalen van de gemeenschap’

Samenwerken met lokale partners is een centraal element van de aanpak van CARE. Duurzame verandering is alleen mogelijk door de kennis, wijsheid en ervaring uit de gemeenschap in te zetten. Zij kennen de situatie, gebruiken en mogelijkheden het best. Onderdeel van deze aanpak is het creëren van kansen voor lokaal talent. Zo kreeg fotograaf Jessica Nadi uit Ivoorkust de opdracht om de impact van de coronapandemie op haar gemeenschap vast te leggen.

TEKST: **CARE/JESSICA NADI (BIJ DE FOTO'S)** FOTOGRAFIE: **JESSICA NADI**

Jessica: “Krouma Deby Clarisse is gescheiden en zorgt alleen voor haar twee kinderen en haar zieke moeder. Ze heeft een gaswinkel en is rijsthandelaar. Met de lockdown stopte de handel in rijst abrupt. Ze reageerde flexibel en stak al haar energie in het uitbouwen van haar gaswinkel, waarmee ze nu net genoeg verdient om voor haar gezin te zorgen. Ze wil ook graag een project opzetten om vrouwen te helpen sparen en zo de toegang tot financiering te vergemakkelijken. Want, zei ze tegen me: ‘Vrouwen zitten vol goede ideeën. Ze hebben alleen een steuntje in de rug nodig’.”

“Dit is Traoré Alima. Ze is moeder van twee kinderen en voor de crisis verkocht ze vers geperst sap. Door corona gingen veel van haar klanten thuiswerken en viel een groot deel van haar inkomen weg. Ze is snel overgeschakeld op de verkoop van pindakaas en pistachenoten, omdat hier meer vraag naar is. Tijdens ons gesprek zei ze dat er in het leven ups en downs zijn en dat we niet kunnen opgeven alleen omdat we momenteel in een dip zitten: we moeten doorgaan op ons pad. Dat raakte me en ik vond het verbazingwekkend dat ze zo positief kon blijven.”

Hoe kijk je terug op deze opdracht?
“Het heeft me meer inzicht gegeven in het directe effect van de coronacrisis op de levens van mensen. Praktisch gezien was het soms uitdagend, want het was regenseizoen in Ivoorkust. Hierdoor moest ik soms stoppen met fotograferen vanwege plotselinge overstromingen. Maar alle inspanningen zijn het waard geweest, want ik heb een aantal sterke vrouwen ontmoet. Het deed me de waarheid beseffen van het Afrikaanse spreekwoord: ‘Als de vrouw het opgaf, zou de wereld instorten’.”

Wat betekent fotografie voor jou?
“Ik ben nogal verlegen en fotografie was voor mij een manier om mezelf uit te drukken. Fotografie is voor mij een manier van leven, van kijken en communiceren. Ik zie vaak dezelfde, stigmatiserende foto’s over Afrika, terwijl er zoveel geweldige dingen over Afrika te delen zijn. Die verhalen kan ik met mijn foto’s vertellen.”

Waarom is het belangrijk dat het verhaal van een gemeenschap door een lokale fotograaf wordt verteld?
“Een lokale fotograaf kent de gemeenschap en de situatie. Je weet hoe de mensen leven, wat er speelt, je kent hun cultuur en hun gebruiken. De foto’s zijn authentieker, omdat je weet hoe je het verhaal van de gemeenschap moet vertellen, wat er uit de foto’s moet spreken. Dat vind ik erg belangrijk.”

Welke vrouwen waren je rolmodellen toen je opgroeide? En wie zijn dat nu?
“Toen ik opgroeide, had ik nooit gedacht dat ik fotograaf zou worden. Mijn rolmodel was mijn moeder. Ik zie haar nog worstelen om elke dag eten op tafel te krijgen. Mijn ouders scheidden toen ik nog heel jong was en mijn moeder is nooit hertrouwd. Ze was ons alles. Ze was mijn eerste vrouwelijke rolmodel. Nu is er Aida Moloni, een Ethiopische fotograaf die ik een jaar geleden heb ontmoet en die me heeft geholpen mijn vaardigheden te verbeteren. En Lila Gazelle, een zeer getalenteerde Ivoriaanse fotograaf.”

Wat wil je met deze reportage overbrengen?
“Via deze foto’s wil ik de hoop delen die mensen mij gaven tijdens dit project. Ik ben vrouwen tegengekomen die in moeilijke situaties zaten en ondanks dat hielden ze hoop. Uit hoop putten we kracht.”

"Ouahou Gonzales is onderhoudstechnicus in elektronica en koeling. Zijn winkel en werkplaats liepen goed, maar de klanten blijven nu weg. Hij voert alleen nog kleine reparaties uit. Hij vertelde: 'Door de pandemie zijn de mensen angstig en terughoudend geworden, ik krijg met moeite één klant per dag'."

'Uit hoop putten we kracht'

"Farida Dagnogo was net haar cateringbedrijf begonnen toen de pandemie toesloeg. Ze heeft geld geleend om haar onderneming te kunnen starten, dit geeft haar de kans om in de toekomst financieel onafhankelijk te worden. Gelukkig heeft ze ondanks de pandemie nog stand weten te houden. Ik heb veel bewondering voor haar veerkracht. Farida heeft een droom, ze wil naaister worden en hoopt met haar bedrijf genoeg geld te verdienen voor haar opleiding."

'Er zijn zoveel geweldige dingen over Afrika te delen. Die verhalen vertel ik met mijn foto's'

Crises vliegwiel voor verandering

Kitty van der Heijden is directeur-generaal Internationale Samenwerking op het Ministerie van Buitenlandse Zaken. De twee grootste crises van dit moment, de coronacrisis en klimaatverandering, hebben een enorme impact op de bevolking van de armste landen. Desondanks ziet Van der Heijden vooral kansen. Zij voelt dan ook geen wanhoop, maar juist inspiratie.

TEKST: **FRÉDERIKE GEERDINK** FOTOGRAFIE: **MONA VAN DEN BERG**

Kitty van der Heijden: 'Ontwikkelingslanden kunnen met een kikkersprong naar een nieuwe toekomst.'

Topambtenaar Kitty van der Heijden is van huis uit econoom, maar in haar werk zet ze zich vooral in voor rechten. Het recht van mensen op gezondheid, veiligheid, gelijkwaardigheid en op een menswaardig bestaan. Dát is de reden dat ze zich vol overgave inzet om niet alleen de impact van genoemde crises te verzachten, maar vooral om er aan de andere kant van de ellende beter uit te komen dan zónder die crisis het geval zou zijn geweest. "De urgentie is nu duidelijk", zegt ze, "en de middelen die daarbij horen, moeten beschikbaar komen."
De econoom in haar komt toch om de hoek kijken als het over die middelen gaat. "Wist je dat nu 17% van het mondiale Bruto Nationaal Product wordt ingezet voor het bestrijden van de pandemie en de gevolgen ervan? Dat is ongekend veel en is nog nooit vertoond in de geschiedenis. De coronapandemie is verschrikkelijk, maar dit vind ik een zilveren randje. Precies zo'n zilveren randje hebben we nodig voor het bestrijden van de klimaatcrisis."

Gevolgen voor vrouwen

De klap van het coronavirus is enorm in ontwikkelingslanden, zegt Van der Heijden. "Zowel wat betreft gezondheid als de neveneffecten van de lockdown. De bevolking is in ontwikkelingslanden over het algemeen jonger dan bij ons en dat is gunstig, maar de onderliggende medische problemen als ondervoeding, HIV/Aids, malaria en andere ziektes zijn vaak ernstiger."
Bij de neveneffecten denkt ze vooral aan vrouwen en meisjes. "Armere mensen hebben altijd een slechtere toegang tot gezondheidszorg, maar voor vrouwen zijn de gevolgen daarvan vaak ingrijpender. Zwangere vrouwen durven uit angst voor besmetting bijvoorbeeld niet naar de kliniek te gaan, waardoor kraamvrouwensterfte en babysterfte toeneemt. En eenvoudig te behandelen ziekten, zoals diarree, leiden tot hogere kindersterfte als er niet op tijd wordt ingegrepen."

Toenemend geweld

De gevolgen voor meisjes en vrouwen zijn ook op het sociale vlak indringend, zegt Van der Heijden. "Vrouwen werken vaker in de informele sector en raken sneller hun baan kwijt. Door inkomensverlies houden ouders hun kinderen thuis, vooral meisjes gaan minder naar school.

> 'Samenwerken moet om drie redenen. Omdat het kan, omdat het moet en omdat het hoort'

Het uithuwelijken van jonge meisjes en sex trafficking neemt toe. Daardoor stijgt het aantal tienerzwangerschappen, met alle risico's van dien, zeker als die jonge zwangeren niet naar het ziekenhuis durven. En helaas neemt geweld tegen vrouwen wereldwijd toe tijdens de lockdown. In veel opzichten worden we weer jaren teruggeworpen in de strijd tegen armoede, uitsluiting en onrecht."

Morele verantwoordelijkheid

Internationaal samen optreden tegen corona en klimaatverandering is nu harder nodig dan ooit, en wel om drie redenen, zegt Van der Heijden. "Omdat het kan, omdat het moet en omdat het hoort. Dat laatste is echt een morele verantwoordelijkheid. Maar het moet ook, omdat we daarmee onszelf beter beschermen; als we het virus alleen op onze kleine postzegel aanpakken en het de kans geven elders door te woekeren en te muteren, komt het vanzelf weer bij ons terug. Dan kunnen we van voren af aan beginnen met de bestrijding."

De morele verplichting een bijdrage te leveren aan de wereldwijde bestrijding van het coronavirus, voelt Van der Heijden ook bij het bestrijden van de klimaatcrisis. Dit geldt volgens haar zowel op het gebied van het terugbrengen van schadelijke uitstoot als het aanpassen aan door de mens veroorzaakte klimaatverandering. "Overstromingen, droogte, mislukte oogsten; in Afrika en Zuidoost-Azië kosten de gevolgen van klimaatverandering nu al mensenlevens, terwijl deze landen historisch geen schuld dragen. Die schuld ligt bij de geïndustrialiseerde landen."
Tegelijkertijd ligt daar óók een kans, zegt ze. "Het werk aan een nieuwe toekomst heeft daar een ander startpunt dan hier. Wij moeten de overstap maken van vervuilende industrie en energie naar een schonere variant, terwijl zij de kans hebben de fase van ernstige vervuiling over te slaan. Deze landen kunnen met een kikkersprong naar een nieuwe toekomst. Dat zullen we sámen moeten klaarspelen."

Efficiënt

Qua urgentie kan er in de klimaatcrisis nog wel een tandje bij, vindt Van der Heijden. Budget, bedoelt ze vooral, zoals bij corona, maar ook politieke daadkracht. "Het beste medicijn dat we hebben is preventie, zowel in de coronacrisis als bij de aanpassing aan klimaatverandering en het voorkomen van verdere opwarming. Dat is enorm efficiënt: voor elke euro die je erin stopt, voorkom je in een later stadium vele euro's aan kosten." Dat is toch weer de econoom in haar die spreekt: "Preventie is economisch gezien de meest rationele keus."

Integrale aanpak maakt weerbaar

Door klimaatverandering wordt de ongelijkheid tussen arm en rijk nog groter; kwetsbare gemeenschappen in ontwikkelingslanden worden onevenredig hard getroffen door de gevolgen. Als we hen niet ondersteunen bij het aanpassen aan de veranderende omstandigheden, vallen zij terug in armoede of neemt bestaande armoede verder toe.

TEKST: **CARE** FOTOGRAFIE: **MONA VAN DEN BERG**

Arme gemeenschappen in ontwikkelingslanden hebben klimaatverandering niet veroorzaakt, maar zij voelen wel als eerste de gevolgen ervan. Verdroging, overstromingen en extreme weersomstandigheden hebben direct impact op grote groepen mensen die zich hier niet tegen kunnen beschermen. Met zogeheten klimaatadaptatieprogramma's richt CARE zich op het weerbaarder maken van deze gemeenschappen. Gezonde ecosystemen zijn van vitaal belang om de impact van klimaatverandering te verminderen, of dat nu gaat om beboste hellingen die aardverschuivingen kunnen voorkomen of gezonde weidegronden die regenwater opnemen.

CARE hanteert een integrale aanpak en werkt samen met lokale partners, overheden, bedrijven en de gemeenschappen zélf, aan een gezond leefgebied dat zowel een barrière vormt tegen overstromingen en droogte als duurzaam voorziet in het levensonderhoud van de lokale bevolking. ●

De 40-jarige Kelle Anyes uit Oeganda is imker, boer en moeder van vier kinderen. Ze is een moedige vrouw die in het noorden van Oeganda woont. Hoewel haar leven niet altijd gemakkelijk is geweest, is ze altijd weerbaar gebleken en heeft ze zich aangepast aan de omstandigheden. Tegenwoordig is ze trots op haar bijenkorven en kijkt ze met vertrouwen naar de toekomst.
Het landschap in het district Otuke stond ooit garant voor een rijke oogst. Het was een bron van trots voor Kelle en haar gemeenschap. "Op deze plek stonden vroeger enorme bomen, met veel grasland en andere begroeiing. Aan regen hadden we geen gebrek."
Helaas zijn de dingen ingrijpend veranderd. Door een regionaal conflict moesten Kelle en haar familie vluchten en kwamen ze, net als vele anderen, terecht in opvangkampen voor ontheemden die waren opgezet door de Oegandese regering. "Het leven in het kamp was moeilijk, vertelt Kelle. "Er was sprake van alcoholmisbruik, diefstal en huiselijk geweld. De kinderen kregen geen onderwijs, en we konden geen gewassen verbouwen."

Nieuwe kansen

Toen Kelle's gemeenschap terugkeerde uit de kampen was hun dorp en het landschap verwoest. "Alles was ons afgenomen, we hadden niets meer." De gemeenschap nam zijn toevlucht tot activiteiten die een extra negatief effect hadden op de omgeving, zoals houtkap en gebruik van houtskool. Dit had invloed op de bodemvruchtbaarheid en daardoor verminderde de jaarlijkse oogst. Bovendien werd het droge seizoen als gevolg van klimaatverandering langer, waardoor gewassen al voor het oogsten waren verdroogd. Door het Partner for Resilience programma, waar CARE onderdeel van uitmaakt, ontstond voor Kelle en haar gemeenschap weer licht aan het einde van de tunnel. Kelle kreeg van CARE en haar partner Facilitation for Peace and Development een opleiding over de noodzaak om bomen te planten en te zorgen voor het behoud van moerassen. "Ik heb deelgenomen aan trainingen over het belang van natuurbehoud en nieuwe manieren om inkomsten te genereren, zoals bijenteelt."

Laagdrempelige steun

De mensen in de gemeenschap leerden hoe ze de 'wetlands' moesten beschermen en werden getraind in moderne landbouwtechnieken die de grond niet uitputten of anderszins negatief beïnvloeden. Kelle verbouwt nu rijst en cassave.
Ze verdient ook geld door het houden van bijen. De honing verkoopt ze op de lokale markt. In de toekomst wil ze haar aantal bijenkorven uitbreiden om zo meer honing te kunnen produceren. CARE zette ook spaar- en leengroepen op. Hierdoor kregen leden van de gemeenschap toegang tot financiering om onder meer hun huizen te herbouwen en hun kinderen naar school te laten gaan. ●

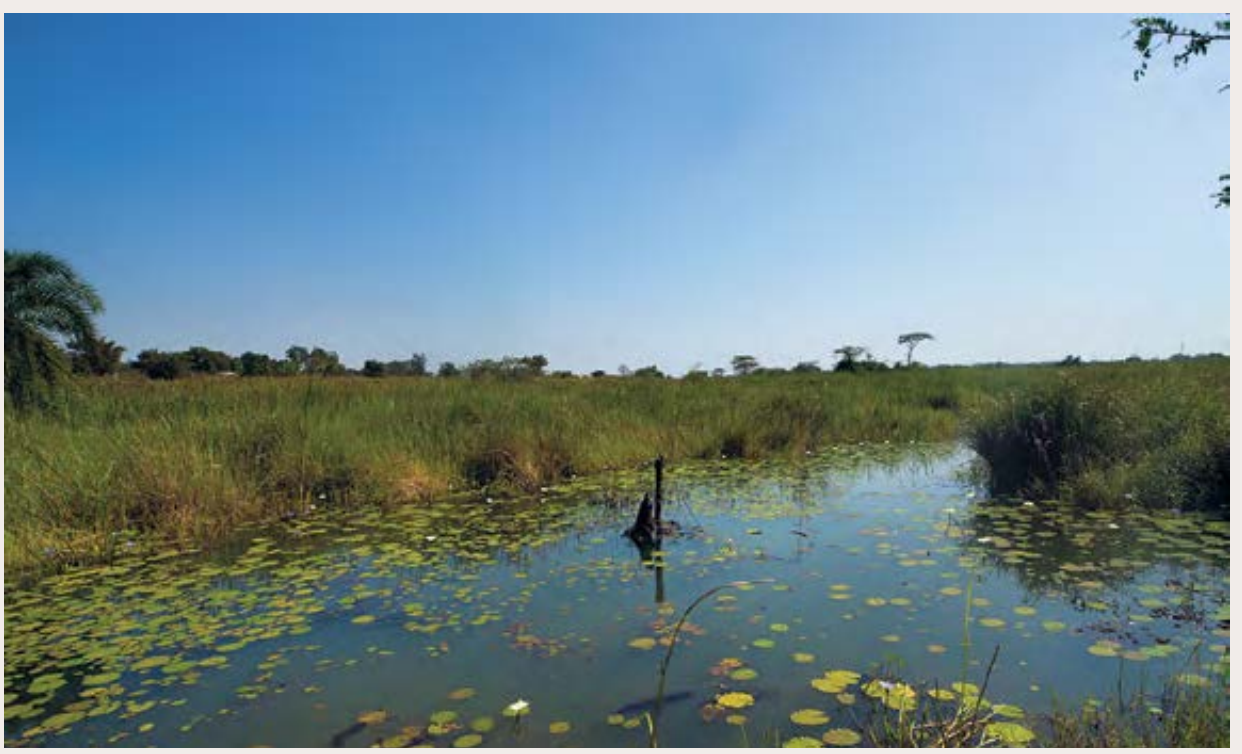

De mensen in de gemeenschap leerden hoe ze de 'wetlands' moesten beschermen.

COLUMN

Babah Tarawally schrijver/journalist

Foto: Mona van den Berg

Ik ben omdat zij is. Mijn moeder. Er is geen enkele andere vrouw in de wereld die haar eigen belang en geluk aan de kant heeft gezet om mij te kunnen laten bloeien. Zij heeft dat gezien bij haar moeder. Mijn oma, die mijn prille denken vorm heeft gegeven. Beide onbaatzuchtige vrouwen hebben mij geleerd niets terug te verwachten voor mijn goede daden.
Mijn moeder helpt me hier nog dagelijks aan herinneren. Mijn oma leeft helaas niet meer, maar ook zij bracht mij de praktische invulling van Ubuntu bij. Deze Afrikaanse filosofie die het belang van het collectief benadrukt.
Ik ben omdat wij zijn. De ik in dienst van het wij.
Beiden vrouwen hebben mij, terwijl ze zelf nooit de mogelijkheid hebben gehad om naar school te gaan, de 'soft skills' van het leven bijgebracht. Ik kreeg wel de kans om een opleiding te volgen die me ook de 'hard skills' van het leven onderwees. Ik kon met deze bagage verder gaan dan waar zij gestopt zijn. Wat zou er van hen geworden zijn als zij net als ik de kans hadden gehad om naar school te gaan?
Mijn moeder trouwde op haar zestiende met mijn vader. Te jong voor de naam moeder. Derhalve noemden mijn broers, zussen en ik haar 'Nkoro Muso', wat in onze Mandingo stam 'grote zus' betekent. Af en toe kan ik niet geloven dat zij de vrouw is die mij negen maanden in haar buik heeft gedragen, mij zindelijk heeft gemaakt en leerde lopen.
Na het overlijden van mijn vader nam ze de rol als hoofd en kostwinnaar van de familie over. In haar rol als 'madre familias' (hoofd van het huis) doet ze het beter dan mijn vader. Daar waar mijn vader veel discipline en hardheid toonde, is de rol van mijn moeder net als die van een herder. Zij geeft sturing, toont liefde en waarschuwt ons keer op keer wanneer we afdwalen en het verkeerde pad op gaan.
Ik kan haar zo voor mijn ogen toveren in haar wijde batikken gewaad en haar hoofd bedekt met een hoofdtooi, torenhoog als een kathedraal. Ondanks het bitterzoet van het leven, kijkt ze positief de toekomst in. Ze is gelukkig. Haar leven heeft nut gehad omdat ze het heeft ingezet om zeven kinderen te baren, ze goed op te voeden en hen goed onderwijs te bieden. Mijn moeder gaf ons sturing vanuit de achterhoede, nooit vanaf de voorkant. Zoals een echte herder.

‘Mannen krijgen te weinig aandacht bij wederopbouw’

Hoogleraar Thea Hilhorst is blij dat steeds meer hulp- en ontwikkelingsorganisaties inzien dat de positie van vrouwen versterken niet betekent dat ze mannen uit het oog mogen verliezen. “Een vogel komt ook nergens zonder twee vleugels.”

TEKST: **FRÉDERIKE GEERDINK** FOTOGRAFIE: **MONA VAN DEN BERG**

Eén ding staat voor Thea Hilhorst als een paal boven water: vrouwen zijn wereldwijd consequent de onderliggende groep. De hoogleraar Humanitaire hulp en wederopbouw aan de Erasmus Universiteit in Rotterdam zegt: “Als we dat perspectief uit het oog verliezen, zijn we over vijf eeuwen nog nergens.” Tegelijkertijd zegt ze: “Mannen krijgen te weinig aandacht bij de wederopbouw van samenlevingen na een conflict.” Laat het maar duidelijk zijn: prof. Hilhorst is een vrouw van nuance, iemand die altijd de balans zoekt in haar verhaal. Jarenlang, legt ze uit, waren veel noodhulporganisaties er huiverig voor de positie van mannen en vrouwen mee te nemen in hun beleid. “Ze zeiden dat ze zich inzetten voor ménsen, ongeacht hun gender. De afgelopen jaren is er meer aandacht gekomen voor machtsverhoudingen, want daar gaat het toch vaak over als je het over gender hebt.”

Giftige mannelijkheid

Als hoogleraar richt Hilhorst zich vooral op het onderzoeken van en doceren over het heropbouwen van samenlevingen na een conflict. “Dat zijn eigenlijk altijd samenlevingen waar de verhouding tussen de genders in beweging is geweest en er een nieuwe balans gezocht moet worden. Kijk maar in Europa’s eigen geschiedenis: in de Tweede Wereldoorlog gingen meer vrouwen werken omdat de mannen als soldaten aan het front zaten, maar al snel na de oorlog vonden vrouwen zichzelf weer terug in de keuken. Bij die verschuiving van rollen doet zich iets interessants voor, valt Hilhorst overal op: tijdens conflicten worden opvattingen over ‘mannelijkheid’ smaller, terwijl vrouwen juist een bredere rol in de maatschappij krijgen. “Oorlog en conflict leiden tot wat we ‘giftige mannelijkheid’ noemen; een eenzijdige vorm van mannelijkheid die draait om machismo, vechten, niet bang zijn. Tijdens conflicten werkt dat misdaden in de hand, zoals seksueel geweld tegen vrouwen en marteling van mannen. Mannen die daar niet aan meedoen worden weggezet als watje. Seksueel geweld tegen mannen komt ook vaak voor in een oorlog, als manier om ze te vernederen en ontmannelijken.”

Opleving conservatisme

Die ‘giftige mannelijkheid’ geeft problemen tijdens, maar ook na een conflict. Hilhorst: “Wat je vaak ziet is dat samenlevingen die zich na een conflict proberen te repareren, neigen naar conservatisme: mensen willen terug naar hoe het was. Zeker mannen, die in de oorlog zijn opgezweept een macho-achtig type te worden en de nieuwe rollen van vrouwen niet makkelijk accepteren. Dat schuurt en kan zelfs leiden tot nieuw geweld. Daarom is het enorm belangrijk mannen actief te betrekken bij vredesopbouw, een terrein waar vrouwen vaak oververtegenwoordigd zijn.”

Hokjes

De afgelopen jaren is er ook meer aandacht gekomen voor mensen die zich niet thuis voelen bij de traditionele hokjes ‘man’ en ‘vrouw’, maar zich het één noch het ander voelen, of juist van allebei een beetje. Hilhorst erkent het belang daarvan, want juist dat zijn ook vaak groepen die ernstig in de knel komen als mannelijkheid wordt versmald tot macho-zijn: “De tolerantie voor andere soorten genders wordt minder, homoseksualiteit, zachtheid en vrouwelijkheid bij mannen wordt minder geaccepteerd en transgenders worden het mikpunt van geweld.”

Thea Hilhorst: ‘Sluit je mannen uit, dan kan dat leiden tot nieuw geweld. Het is het enorm belangrijk mannen actief te betrekken bij vredesopbouw.’

> 'In een conflict krijgen mannen vaak een smallere rol, terwijl vrouwen juist meer ruimte opeisen'

Driedubbele last

Het is overigens niet per se zo, zegt prof. Hilhorst, dat de bredere invulling van hun rol in de samenleving voor vrouwen altijd positief uitpakt. Hilhorst: “De vluchtelingenorganisatie van de VN, de UNHCR, heeft er lang voor gepleit budgetten voor vluchtelingen aan vrouwen te geven, want dan komt het ook bij de kinderen en de rest van de gemeenschap terecht. Maar wat doet dat met mannen in een kamp? Zij voelen zich onzichtbaar, omdat taken die ze eerder hadden er niet meer zijn, zoals kostwinner, veehoeder, dorpshoofd. En vrouwen krijgen zo een driedubbele last; ze zijn moeder en de belangrijkste verzorger van de kinderen, ze zorgen voor of beheren het inkomen én krijgen leiderschapsposities. Dat is zwaar.”

Waarmee ze niet wil zeggen dat er géén geld naar vrouwen zou moeten, maar de impact van al die dynamiek samen maakt wel dat je altijd moet zoeken naar balans. Het doet haar goed te zien dat steeds meer hulp- en ontwikkelingsorganisaties daarvan doordrongen raken.

In één van de landen waar ze zelf vaak komt, de Democratische Republiek Congo, hoorde ze een mooie vergelijking. Hilhorst: “De samenleving werd daar vergeleken met een vogel, die twee vleugels nodig heeft om te kunnen vliegen. Zo zit het ook met de verhouding tussen mannen en vrouwen: je hebt ze allebei nodig om ergens te komen.”

‘CARE werkt in gemeenschappen, direct bij de mensen’

CARE kan niet zonder de trouwe steun van donateurs als Willem Jan Pott Hofstede. Hij is betrokken, omdat hij ziet dat wat CARE doet, werkt.

TEKST: **MILOUSKA MEULENS** FOTOGRAFIE: **MONA VAN DEN BERG**

"Tot ik een paar jaar geleden donateur werd van CARE Nederland, deed ik eigenlijk nooit iets met ontwikkelingssamenwerking. Ik gaf af en toe wel aan noodhulpcampagnes van de Samenwerkende Hulporganisaties, maar verder doneerde ik vooral aan organisaties die iets voor dieren en de natuur doen. Ik dacht dat die meer hulp nodig hadden, misschien doordat ik al 28 jaar werk bij het ministerie van Buitenlandse Zaken en zie wat ze daar al doen aan ontwikkelingssamenwerking. Het ministerie ondersteunt vooral grotere projecten, zoals wegen en gebouwen. Dat is óók belangrijk, maar voor mij wel minder tastbaar.

Nieuwe stap

Wat CARE doet, sprak mij daarom veel meer aan. Die organisatie werkt op microniveau, in kleine gemeenschappen, direct bij mensen. Individuele verhalen zorgen er voor dat je er een gezicht bij hebt en precies weet voor wie jouw donatie zo veel betekent. Zo las ik over iemand die met hulp van CARE een waterreservoir creëerde, dat regenwater opving waardoor de gemeenschap in droge tijden ook water tot haar beschikking had. En in Oeganda kregen mensen het advies om bomen niet te kappen voor brandhout, maar de vruchten te oogsten en de zaden te planten. Zo hadden ze ook op langere termijn iets aan de bomen. Mooie verhalen over duurzame hulpverlening en van vrouwen die door de ondersteuning een nieuwe stap hebben kunnen zetten.

Niks opdringen

CARE zet zich ook in voor gelijkheid. Dat is een belangrijk punt voor mij; voor mijn werk ben ik vaak in Afrikaanse landen geweest, waar ik zag hoe belangrijk vrouwen zijn in de gemeenschappen, maar niet altijd gelijke kansen krijgen. Dat is trouwens ook in Nederland nog lang niet altijd het geval. Toch is het belangrijk om ook te blijven helpen als er nog sprake is van ongelijkheid in een land. Soms vind ik het jammer dat we het Westerse gedachtegoed op willen dringen. We bereiken meer door te kijken naar wat er ter plaatse nodig is, hoe de cultuur er is. Laat de lokale bevolking meewerken, dan kunnen zij zich ontwikkelen en uiteindelijk zelfstandig doorgaan. In mijn beleving is dat wat CARE doet: werken met lokale clubs. Het beheer en onderhoud van voorzieningen blijft ter plekke. Ook weer heel duurzaam.

> ‘Laat de lokale bevolking meewerken, dan kunnen zij zich ontwikkelen en zelfstandig doorgaan’

Dat CARE ook noodhulp biedt in gebieden waar de situatie heel schrijnend is, maakte het plaatje compleet voor mij. Zo werd ik onlangs gebeld met de vraag of ik een extra donatie wilde doen voor Jemen. Door mijn werk ben ik zelf redelijk geïnformeerd, dus ik wist dat de situatie in Jemen ernstig is. Het verhaal van CARE hoefde ik daardoor niet verder te onderzoeken, ik wist dat het klopte.

Laagdrempelig steunen

Als organisatie is CARE erg transparant in hoe het geld van donateurs besteed wordt. Op hun site lees ik dat het meeste naar de projecten gaat. Zelf geef ik 25 euro per maand. Het gaat gelukkig om bedragen waar je niet van hoeft te schrikken. Want als voldoende mensen de drempel niet te hoog vinden en je met een grote groep mensen allemaal een beetje geeft, kunnen we samen een mooi bedrag bijeen brengen waar je echt iets mee kan. Hulp kost nou eenmaal ontzettend veel geld. Ik vind het belangrijk dat CARE resultaat behaalt en blijf vooral donateur door het besef dat ze goed bezig zijn.” ●

Donateur Willem Jan Pott Hofstede: ‘Dat CARE ook noodhulp biedt, maakt het plaatje compleet.’

COLOFON

Deze krant valt niet onder de redactionele verantwoordelijkheid van Trouw. Uitgave: maart 2021

Hoofdredactie en fotografie
Mona van den Berg
www.monavandenberg.nl

Eindredactie
Annemiek Verbeek
www.annemiekverbeek.nl

Vormgeving
Krijn Ontwerp - Bas Krijn
www.krijnontwerp.nl

Aan deze bijlage werkten mee:
Fréderike Geerdink, Anne de Graaf, Reintje van Haeringen, Fatmata Jalloh, Bas Klaassen, Milouska Meulens, Jessica Nadi, Babah Tarawally.

CARE bedankt alle deelnemers aan de Nationale Postcode Loterij

Met steun van de Postcode Loterij heeft CARE het afgelopen jaar 3.081.502 mensen in 28 landen kunnen helpen bij het opbouwen van een beter bestaan. Dat doen we door noodhulp te verlenen, vrouwelijk ondernemerschap te faciliteren en inspraak in besluitvorming te stimuleren. Daarnaast maken we gemeenschappen weerbaar tegen de effecten van klimaatverandering en natuurgeweld.

NATIONALE POSTCODE LOTERIJ

Andere aanpak. Eerlijke wereld.

care®